

Dato: 17.07.2020 Arkivkode: Bilag nr: Arkivsak ID: 20/14371 J.post ID: 20/153611
Saksbehandler: Stig Olai Kapskarmo
Saksansvarlig: Eirik Lindstrøm

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Kommunestyret		

Valg av forliksrådsmedlemmer for perioden 1.1.2021 til 1.1.2025

Forslag til vedtak:

Som forliksrådsmedlemmer og personlige varamedlemmer for perioden 1.1. 2021 - 1.1. 2025 velges:

Medlemmer i avdeling I:

1. _____
2. _____
3. _____

Medlemmer i avdeling II:

1. _____
2. _____
3. _____

Vararepresentanter til avdeling I:

1. _____
2. _____
3. _____

Vararepresentanter til avdeling II

1. _____

2. _____

3. _____

Som formann i avdeling I velges:

_____

Som formann i avdeling II velges:

_____

Kandidatenes navn fremmes direkte i møtet.

SAKEN I KORTE TREKK:

Saken omhandler valg av medlemmer og varamedlemmer til Forliksrådet i Bærum for perioden 1.1. 2021 - 1.1. 2025.

Formål og bakgrunn

Domstolloven § 27 fastslår at det i hver kommune skal være et forliksråd. Valget skal foregå innen 15. oktober etter hvert kommunestyrevalg, og gjelder fra 1. januar det påfølgende året, jf. Domstolloven, § 57. Justis- og beredskapsdepartementet har gitt Bærum kommune dispensasjon til å gjennomføre dette valget innen 23. oktober.

MER OM SAKEN:

Forliksrådene har en sentral rolle i det norske rettssystemet som den første instansen i de aller fleste sivile saker. I norsk rettergangsordning har forliksrådene en viktig og krevende oppgave.

Hovedreglene om behandlingen i forliksrådet fremgår av tvisteloven kapittel 6. Her fremgår det blant annet at hovedformålet med forliksrådene er at partene skal få løst saken sin enkelt, hurtig og billig.

Ordningen med forliksråd stammer tilbake til rettergangsreformen i 1795 da det ble oppnevnt faste forlikskommisjoner i byene. I *Forordning om Forligelses-Commissioners Stiftelse overalt i Danmark, samt i Kiøbstæderne i Norge* av 10. juli 1795 het det: «Ligesom det er en af de behageligste Gjenstande for Kongens Ønsker, at kunne, ved mindelige Foreninger, see unødvendige og bekostelige Rettergangs-Trætter imellem Undersaatterne forebyggede. Saa har Han, til at opnaae dette Øiemærke, herved stiftet en Forligelses-Indretning Disse skule megle i tvistemål. Alle sakene skulle i følge bestemmelsene først opp for forlikskommisjonen og disse

ble dermed førsteinstans i de fleste tvistemål. Ordningen avlastet domstolene, hvor saksmengden var økende. Med *Forordning om Forligelses-Indretninger paa Landet i Norge* av 20. januar 1797 fikk man forlikskommisjoner også i resten av landet.

Paragraf 10 i denne siste forordning presiserte at den gjaldt for «*Alle civile Sager i Almindelighed, hvad enten de angaae Odel og Eiendomme, Rettigheder, Gields-Fordringer og andet*». Også «*Slagsmaals- eller Volds-Sager*» skulle klages til forlikskommisjonen (§ 14). Bare dersom det ikke kom til forlik, kunne saken forelegges domstolene, og nyordningen med forlikskommisjoner gjorde at antallet saker forelagt domstolene sank betydelig, og i 1800 kunne man konkludere med at 2/3 av sakene som gikk til megling i forlikskommisjonene ble løst der. Også i dag avlaster forliksrådene resten av rettssystemet, og på landsbasis blir ca. 100.000 saker løst i forliksrådene.

Forlikskommisjonene bestod først av to medlemmer, oppnevnt av Amtmannen. I 1842 ble kommisjonene kommunalisert som følge av innføringen av formannskapslovene og det lokale selvstyre i 1837, og i 1915 ble antallet medlemmer økt fra to til tre. Kvinner ble valgbare til forlikskommisjonen i 1909. Kommisjonene ble i 1927 etterfulgt av forliksråd.

Saksgang

Forliksrådet behandler kun sivile saker, ikke straffesaker. De fleste sakene i forliksrådet dreier seg om uenighet om gjeld i ulike sammenhenger, særlig knyttet til kjøp av varer og tjenester.

En forliksklage behandles vanligvis av forliksrådet i den kommunen hvor klagemotparten bor eller har forretningssted. Klage kan inngis skriftlig, eller fremsettes muntlig ved personlig fremmøte.

Behandling/megling av en sak i forliksrådet foregår på en mer uformell måte enn i de fastlagte mønstre for domstolene, og man trenger ikke advokat. Forliksrådet ser først og fremst etter om det er rom for et forlik mellom partene. Et forlik har samme virkning som en rettskraftig dom. Oppnås ikke forlik kan saken avsluttes ved at forliksrådet avsier dom eller at forliksrådet innstiller saken. Dommen må bygge på norske lover og gjeldende rett. Forliksrådet kan avsi dom i alle saker der partene samtykker til det (tvisteloven § 6.2), Forliksrådet aviser ikke dom i saker de finner for omfattende eller vanskelige. I slike tilfeller innstiller forliksrådet saken; det vil si at saken åpnes for behandling i tingretten.

Tvisteloven § 6-8 om sakens behandling lyder som følger

«(1) Forliksrådet skal ved mekling forsøke å få tvisten løst i minnelighet i samsvar med formålet med forliksrådsbehandling etter § 6-1 første ledd. § 8-2 gjelder tilsvarende. Hvis partene har erklært at de ikke ønsker dom i forliksrådet, kan rådet sette fram forslag til løsning og gi uttrykk for synspunkter på tvisten uten begrensningene i § 8-2 første ledd tredje punktum.

(2) Partene skal gis anledning til å framstille sitt syn på saken og imøtegå motpartens syn. Forliksrådet avgjør om en fullmektig eller medhjelper for en møtende part skal gis ordet i tillegg til parten.

(3) Dokumenter gjennomgås under partenes saksframstilling. Framlegger en part nye dokumentbevis i møtet, skal motparten gis anledning til å vurdere og imøtegå materialet.

Om nødvendig må saken utsettes etter sjuende ledd.

(4) Forliksrådet kan tillate at andre bevis blir ført dersom det er av vesentlig betydning og ikke vil forsinke saken for sterkt. Forliksrådet kan ikke oppnevne sakkyndig eller pålegge noen å møte som vitne eller gi tilgang til bevis. Ønsker en part å føre vitner som møter frivillig, eller bevis som retten selv skal undersøke, skal motparten og forliksrådet ha varsel om dette senest en uke før møtet.

(5) Parter og vitner avgir ikke forsikring, men skal oppfordres til å forklare seg sannferdig og gjøres kjent med ansvaret ved uriktig forklaring.

(6) Kommer partene til enighet, kan rettsforlik inngås etter reglene i § 19-11. Har partene tidligere erklært at de ikke ønsker dom, avsluttes rettsmøtet når meklingen avsluttes. Antar forliksrådet at det kan være grunnlag for å avsi dom etter § 6-10, spørres partene om de ønsker dette, og om de i tilfelle har noe ytterligere å anføre.

(7) Saken søkes ferdigbehandlet i første rettsmøte. Utsettelse besluttet bare dersom det er grunn til å tro at fortsatt behandling vil lede til at saken blir avgjort i forliksrådet.»

Alle dommer kan ankes til tingretten innen en måned. Dersom det ikke ankes, blir dommen endelig.

Arbeidsmengde

Domstolloven § 28 fastslår at forliksrådene skal møte en gang i måneden og oftere dersom saksmengden krever det.

I Bærum er saksmengden så stor at forliksrådet nå møtes ca. fire dager i uken (unntatt i rettsferien) og i 2019 mottok Bærum forliksråd 5422 saker hvorav 3940 ble behandlet. De som lar seg velge som forliksrådsmedlem må altså kunne sette av fire arbeidsdager i uken til meglings i forliksrådet. I tillegg må man påregne en del forarbeid. Forarbeidet kan være krevende og i noen tilfeller kan dokumentasjonen for sakene være av et slikt omfang at det er krevende å få oversikt over hva saken dreier seg om. Den store mengden saker har medført at Justis- og beredskapsdepartementet anmodet Bærum kommune om å opprette to avdelinger i sitt forliksråd. Til sammenligning kan det nevnes at Bergen kommune har tre avdelinger men færre saker enn Bærum.

Det avholdes opp mot 15 meglingsmøter per møtedag.

Hvem kan velges?

Domstolloven § 27 fastslår følgende: «Forliksrådet skal ha tre medlemmer og like mange varamedlemmer. Blant medlemmene og blant varamedlemmene skal det være både kvinner og menn. Varamedlemmene tilkalles i den rekkefølge oppnevningen viser.» De tre varamedlemmene er altså ikke personlige varamedlemmer.

Videre heter det at «Kommunestyret velger et av medlemmene til formann. Har denne forfall, trer den av de andre som er nevnt først i oppnevningen og som kan gjøre tjeneste, i dennes

sted.». At det i denne saken benyttes betegnelsen *formann* i stedet for det sedvanlige *leder*, skyldes at det er denne betegnelsen som fortsatt benyttes i lovteksten og som dermed må benyttes også for Bærum forliksråd.

Domstollovens § 53 sier at forliksrådsmedlemmer er dommere, og domstolloven gjelder også for dem: forliksrådsmedlemmer må være norske statsborgere – menn eller kvinner – som er vederheftige og som ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender.

I tillegg inneholder § 56 vilkår for å kunne velges til forliksrådsmedlem:

- Vedkommende må ha fylt 25 år, altså være født senest 31.12. 1991.
- Må være under 70 år ved valgperiodens start, altså være født etter 1.1. 1947.
- Det skal bare velges personer som anses særlig egnet til oppgaven.
- Det skal bare velges personer som behersker norsk skriftlig og muntlig godt.

Ved valg av nye forliksrådsmedlemmer har Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum påpekt at rådsmedlemmene må skrive sine egne avgjørelser/dommer på PC. Sekretariatet vil dog levere utkast til enkelte standardiserte beslutninger og avhjørelser men kommende digitalisering som er i ferd med å bli innført vil medføre at rådsmedlemmene må skrive og signere avgjørelser via egen potalløsning på internet. De som velges bør altså inneha digitale ferdigheter.

Domstollovens § 71 om hvem som er utelukket pga. stilling og § 72 utelukket pga. vandel gjelder for forliksrådets medlemmer så vel som for øvrige lekdommere. Kommunen er ansvarlig for å kontrollere vandel og dette gjøres ved å rette henvendelse til politiet i forhold til de foreslåtte kandidater.

Domstollovens § 71 lyder:

«Utelukket på grunn av stilling er:

1. Stortingets representanter og vararepresentanter
2. statsrådets medlemmer, statssekretærer, statsrådenes personlige politiske rådgivere og ansatte ved Statsministerens kontor
3. fylkesmenn og assisterende fylkesmenn
4. utnevnte og konstituerte dommere og ansatte ved domstolene
5. ansatte ved påtalemyndigheten, i politiet, kriminalomsorgen og personer som er tildelt begrenset politimyndighet
6. ansatte i Justisdepartementet, Politidirektoratet og Domstoladministrasjonen og dens styre
7. ansatte og studenter ved Politihøgskolen og Fængselsskolen
8. praktiserende advokater og advokatfullmektiger
9. kommunens administrasjonssjef (medlemmene av kommunerådet i kommuner med et parlamentarisk styringssystem) og andre kommunale tjenestemenn som tar direkte del i forberedelsen eller gjennomføringen av valget.»

Regler for hvem som er utelukket på grunn av vandel, går frem av domstolloven § 72:

«Utelukket fra valg på grunn av vandel er:

1. den som er idømt fengselsstraff i mer enn ett år
2. den som er idømt forvaring eller særreaksjoner etter straffeloven §§ 39 - 39c
3. den som er idømt ubetinget fengselsstraff i ett år eller mindre, og det ved valgperiodens start er mindre enn 15 år siden dommen var rettskraftig
4. den som er idømt betinget fengselsstraff, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden dommen var rettskraftig
5. den som er idømt eller har vedtatt bøtestraff for et forhold som etter loven kan medføre fengsel i mer enn ett år, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden dommen var rettskraftig etter vedtakelsen

6. den som har fått betinget påtaleunntatelse eller domsutsettelse for et forhold som etter loven kan medføre fengsel i mer enn ett år, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden avgjørelsen var rettskraftig.

Dom på samfunnsstraff medfører utelukkelse etter første ledd nr. 1 eller 3, avhengig av lengden av den subsidiære fengselsstraffen. Ved delvis betinget fengselsstraff vurderes hver del for seg etter første ledd.»

Etter domstolloven § 73 er det kommunen som skal kontrollere at ingen velges i strid med § 71 og § 72. I praksis vil den nødvendige informasjon måtte innhentes dels gjennom kontakt med den enkelte kandidat og dels ved forespørsel til strafferegisteret eller politiet. Når det gjelder vandel skal kommunen ikke innhente mer informasjon enn det som er nødvendig for å avklare om personen er valgbar etter § 72.

Det er ikke krav om at forliksrådsmedlemmene skal være bosatt i kommunen men de som ikke er det kan nekte å ta i mot valg. Med bosatt menes her, registrert bosatt i folkeregisteret.

Etter § 74 kan en person kreve seg fritatt fra valg dersom helsetilstand eller andre grunner tilsier det, eller vedkommende har vært medlem av forliksrådet to perioder tidligere.

For øvrig er det ingen formelle begrensninger for hvem som kan velges som forliksrådsmedlem. Det er således adgang til å velge jurister utover de begrensninger som følger av § 71. Ansatte ved kommuneadministrasjonen som ikke tar direkte del i forberedelsen eller gjennomføringen av valget kan også velges.

Justis- og beredskapsdepartementet understreker at valg av forliksråd ikke er et valg av politisk råd eller utvalg, og at en ved valget tar hensyn til personlige forutsetninger og egenskaper hos dem som blir valgt. Videre er det viktig å bevare kontinuiteten i forliksrådet. Kommunestyret bør være tilbakeholden med å skifte ut hele forliksrådet på en gang.

Fremgangsmåten for valget gjøres i henhold til kommunelovens § 37 – forholdsvalg når minst ett av kommunestyrets medlemmer krever det og ellers som avtalevalg. Reglene om opprykk i § 37.3 i forhold til kjønnskvolteringer gjelder også.

Fra domstolloven § 57: «Ved flertallsvalg skal rekkefølgen både for medlemmer og for varamedlemmer bestemmes etter deres stemmetall, eller ved loddtrekning når stemmetallet står likt, med mindre kommunestyret enstemmig fastsetter rekkefølgen.

Dersom det ved forholdsvalg er nødvendig for å opprettholde kravet i § 27 om at blant medlemmene skal være både kvinner og menn, og opprykk etter kommuneloven § 37 nr. 3 innen den enkelte liste er utelukket, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykke opp på den listen som har fått færrest stemmer. Det samme gjelder dersom det er nødvendig for å oppfylle kravet om at det også blant varamedlemmene skal være både kvinner og menn. Dersom det har vært opprykk etter første punktum på den listen som har fått færrest stemmer, skjer opprykket for varamedlemmene på den listen som har fått nest færrest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres det ved loddtrekning på hvilken liste opprykk skal skje.»

Bestemmelsen i kommuneloven § 37 nr. 4 om antall varamedlemmer kommer ikke til anvendelse, fordi domstolloven § 27 uttrykkelig bestemmer at det skal være tre varamedlemmer.

Justis- og beredskapsdepartementet fremhever at det som forliksrådsmedlemmer bare må velges personer som i ethvert henseende er skikket til vervet, og videre at kommunen bør oppfordre de valgte til å delta på kurs som arrangeres for forliksrådsmedlemmer, for å gjøre dem bedre i stand til å ivareta forliksrådets oppgaver på en god måte.

Ved avtalevalg gir kommuneloven § 38 nr. 3 tilfredsstillende svar på hvordan en valgteknisk skal oppfylle kravet i domstolloven § 27 om at det både blant medlemmene og varamedlemmene skal være både kvinner og menn. Ved forholdsvalg gir imidlertid kommuneloven ingen valgteknisk løsning på hvordan kravet om kjønnsfordeling skal oppfylles dersom tre grupperinger i kommunestyret velger hvert sitt medlem og disse er av samme kjønn. Særregler om dette er derfor inntatt i domstolloven § 57.

Særregelen i domstolloven § 57 tredje ledd om at kommunestyret enstemmig kan fastsette rekkefølgen for forliksrådsmedlemmer, har bakgrunn i at forliksrådet til tider gjenvelges uten at en ønsker å endre rekkefølgen. Rekkefølgen har betydning for hvem som skal fungere ved formannens eller andre medlemmers fravær, jf. Domstolloven § 27 tredje ledd.

Om valg av formann i forliksrådet bestemmer domstollovens § 27 at kommunestyret velger ett av forliksrådsmedlemmene til formann. Denne bestemmelsen er slik å forstå at kommunestyret først velger tre forliksrådsmedlemmer med varamedlemmer og så velger en av disse til formann. Medlemmenes rekkefølge har betydning ved forfall til forliksrådets møter.

Etter valget av forliksråd innberettes dette til Fylkesmannen som utferdiger oppnevnelser for de valgte etter den rekkefølge som er fastsatt av valget dersom Fylkesmannen finner valget lovlig.

Godtgjørelse

I Bærum hvor forliksrådsmedlemmene nå er på heltid bevilger Justis- og beredskapsdepartementet 1.8 millioner kroner til Bærum forliksråd. Det er forliksrådet selv som fordeler disse midlene og det er denne summen som står til rådighet når det skal utbetales godtgjørelse. Fordelt på tre personer vil det utgjøre kr. 600.000,- men av midlene må det avsettes et beløp for utbetaling av godtgjørelse til møtende vararepresentanter og eventuelle sosiale utgifter. Det er heller ikke urimelig at forliksrådets formann mottar en noe høyere godtgjørelse enn de to øvrige medlemmene.

I kommuner hvor forliksrådsmedlemmene ikke er på heltid, slik det har vært i Bærum før inneværende periode mottar forliksrådet totalt kr. 750,- per sak.

Forsikring

Domstolloven § 60 fastslår at alle dommere, og dermed også forliksrådets medlemmer, skal gi skriftlig forsikring om at de samvittighetsfullt vil oppfylle sine plikter. Kongen fastsetter hvordan forsikringen skal lyde, og lyder for tiden som følger:

Jeg _____ (navn), forliksrådsmedlem ved Bærum forliksråd, forsikrer at jeg som forliksrådsmedlem vil oppfylle de plikter som loven pålegger forliksrådsmedlemmer – til å megle mellom partene og søke å bringe i stand forlik som etter min beste overbevisning rett og billighet tilsier – og til som dommer å handle og dømme slik som jeg etter loven og for min

samvittighet kan forsvare, og verken av hat eller vennskap, verken for gunst eller gave eller av annen årsak kan vike fra rett og rettferdighet.